ҚАЗАҚСТАН
тәуелсіздігіне
20
жыл

Түркі өркениеті және тәуелсіз Қазақстан

Тюркская цивилизация и суверенный Казахстан

Turkic civilization and sovereign Kazakhstan

II

Астана-2011

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ

ТҮРКІ АКАДЕМИЯСЫ

ЮНУС ЭМРЕ ТҮРІК МӘДЕНИ ОРТАЛЫҒЫ

Astana Yunus Emre Türk Kültür Merkezi

ЮНУС ЭМРЕ ТҮРІК МӘДЕНИ ОРТАЛЫҒЫ

Қазақстан Республикасы тәуелсіздігінің 20 жылдығына арналған «Түркі өркениеті және тәуелсіз Қазақстан» атты халықаралық конференция материалдары

Материалы Международной научной конференции «Тюркская цивилизация и суверенный Казахстан», посвященной 20-летию независимости Республики Казахстан

The materials of the International conference "Turkic civilization and sovereign Kazakhstan" dedicated to the 20th anniversary of the independence of the Republic of Kazakhstan

II

(К-Ю)

Астана қ.
19-21 мамыр, 2011 жыл

МАЗМҰНЫ

Каирбеков Б.
Наурыз: мифологические параллели…………………………………………………... 3
Kara A.
Түркі дүниесінің 20 жылдық ынтымақтасу үрдісі және онда Қазақстанның рөлі.. 18
Каримов Б.Р.
Национальная философия отдельного тюркского народа в системе тюркской и мировой философии и проблемы развития казахского языка…………………… 38
Кемеңгер Қ.
Қазақ әдебиетінің көне дәуірін зерттеудің кейбір мәселелері.............................. 45
Кондыбаева А.Т.
Особенности перевода фразеологических оборотов с английского языка на тюркские языки.. 48
Kuanışbayev E.
Orta türkçe dönemi ve kıpçakça bir eserin tanıtımı……………………....................... 52
Кузнецов А.В.
О пожеланиях с положительной и отрицательной коннотацией в системе чувашского речевого этикета……………………………………………………….. 57
Кулиева Р.Г.
«Восток-Запад» в трудах ученых-евразийцев………………………………………. 64
Куралбаева А.А.
Махмут Қашқаридың педагогикалық ойлары... 69
Kurtanbayoğlu Ş.
Akraba dillere ortak terim bilimlik söz hazinesi kurulmasi hakkinda............................ 72
Қадашева Қ., Асанова Ұ.
Қазақ тілін туыс тіл ретінде оқыту – өзекті мәселе... 77
Қаленова Т.С.
Түрікшілдік идеясының Қазақстанда қалыптасып, дамуы: тарихи тағылым.. 82
Қалыбаева Қ.С.
Түркі фразеологизмдеріндегі көне түркілік танымның сипаты.............................. 87
Қара Д.
Мажар түркологиясы және Қазақстан 150 жыл зерттеу тарихы (1863-2013) және оның нәтижелері.. 92
Қожахметова Г.А.
Қазақстан Республикасы бақ құралдары: жаңа ұғымдар және шет тілдік лексика.. 95
Қоқанова Ж.А.
Синтетикалық тәсіл арқылы жасалған төрт түліктің түк және тері атаулары.. 100
Қоңырбаева А.Қ.
Сөзжасамдық үлгі (модель) мәселесінің ғылымда танылуы мен зерттелу тарихы.. 103

Сағидолда Г.
Алтай тілдерінің есім сөзжасамы жүйесіндегі түркі және моңғол тілдеріне ортақ қосымшалар.. 290
Сағындықұлы Б.
Түбірлердің түпкітегі (архетипі) туралы жаңа ілім.. 300
Салкынбай А.Б.
Преемственность мировоззрения в древнетюркском и казахском языках.. 303
Саметова Ф.Т.
Концепт «время» в казахском языке... 308
Саналова Б.Б.
О семантическом варьировании слов на примере глаголов мыслительной деятельности в алтайском языке….. 312
Сапаралиев Д.Б.
Обзор некоторых источников по истории взаимоотношения кыргызов с джунгарским ханством в XVII - первой половине XVIII века………..................... 316
Сартқожаұлы Қ.
Архaнан жазуы.. 324
Сартқожаұлы Қ., Молдабайұлы Т.
Елтеріс Құтлұғ қағанға шіркеу орнатқаны туралы манифесть.................................. 328
Сарткожаулы К., Наханова Л.
Юридический акт об объединении племен...……… 334
Семенова Е.В.
Омонимы в «Словаре якутского языка» Э.К.Пекарского (структурно-семантический анализ омонимов на букву А)……....................................……………… 342
Слепцов П.А.
Якутское языкознание: некоторые итоги и перспективы…………...........................…... 345
Смағұлов Ж.Қ.
Әдебиеттану ғылымының бүкілтүркілік бастаулары... 352
Смағұлова Г.Н.
Антропонимдер мен топонимдердің этномәдени семантикасы.................................. 358
Сүлейменова Э.Д., Алдашева Қ.С.
Қазақ ұлттық-мәдени құндылықтардың тілдегі кумуляциялануы............................... 362
Султанмурат Е.
Праздник день тюркской культуры и языка – фактор сохранения и возрождения самобытности тюркских народов……………………………............................………………… 368
Суслова С.В., Мусина Р.Н.
Тюрко-татарская этнология в Республике Татарстан.. 370
Сыздықов С.М.
Қарахандар әулеті тұсындағы көшпелі түркілер қоғамының эволюциясы мәселесіне... 377
Тагарова Т.Г.
Художественные традиции и этнокультурные факторы в поэзии турок Казахстана……………………………………………………………………............... 380

сыншылдық-эстетикалық талғамның өсе түскенін байқатады. Әрине, ол мақсатты түрде жүзеге асудан көрі, әдеби мұраны рухани қажеттілікке айналдыруға деген талап-тілектің нәтижесінде көрінді. Яғни, айтылып жүрген фольклорлық жырлардың ең үздігі, таңдаулысы болғандықтан, халықтың эстетикалық талғамына сай келгендіктен жазуға түсті деп ойлау керек. Фольклорлық шығарманың хатқа түсу барысында толықтырылмауы мүмкін емес. Мысалы, «Қорқыт ата кітабы» эпос тіліне өте жақын. Онда фольклордың шешендік сөз, мақал, өсиет-нақыл, бата секілді түрлері де кеңінен орын алған. Дрезден нұсқасының неміс тіліне аударылған басылымында 400-ден астам мақал-мәтелдің бар екені осыған дәлел. Біздің ойымызша, «Қорқыт ата кітабын» құрайтын он екі жыр фольклорда жеке-жеке жер болып айтылып, хатқа түсу барысында Қорқыт тұлғасына байланысты біріктірілген. Оғыз қаған туралы өлең-жырлар тұтастанып, жүйеленіп қағазға түсуі де ықтимал.

Қорыта келгенде, көне әдеби мұралар саналатын Орхон-Енисей жазба ескерткіштерін, «Қорқыт ата кітабы» мен «Оғызнаменің» әдеби тілде хатқа түсуін, түркі тайпаларынан шыққан халықтардың әдебиеттану ғылымының бастауы, сөз өнерін ғылыми тұрғыда танудағы жұмыстардың ең алғашқы баспалдақтары деп санаған дұрыс.

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Гутаров В.И. Основы литературоведения. – Минск, Вышэйшая школа, 1967. – 352 с.
2. Возникновение русской науки о литературе. – М.: Наука, 1975. – 427 с.
3. Кәкішев Т. Оңаша отау. – Алматы: Жазушы, 1982. – 224 б.
4. История русского литературоведения. – М.: Высшая школа, 1980. – 349 с.
5. Гегель. Сочинения. Т. XIY. – М.: Наука, 1968. – 307 с.
6. Өміралиев Қ. VIII-XII ғасырлардағы көне түркі әдеби ескерткіштері. – Алматы: Мектеп, 1985. –112 б.
7. Кәкішев Т. Қазақ әдебиеті сынының тарихы. – Алматы: Санат, 1994. – 448 б.,

АНТРОПОНИМДЕР МЕН ТОПОНИМДЕРДІҢ ЭТНОМӘДЕНИ СЕМАНТИКАСЫ

Смағұлова Г.Н.
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті
Алматы қ., Қазақстан

В статье рассматриваются этнокультурные семантики антропонимов и топонимов на материалах казахской фразеологии. Анализируется роль в фразообразовании прецендентных имен и топонимов в простаранстве казахской ономастики.

The ethnocultural semantics of anthroponyts and toponyts on the material of the Kazakh Phraseology is considered in the article. The role of precedential names and